

[Startpagina](#) > ... > [Uw Rechten](#) > [Grondrechten](#) > [Bedrijfsleven En Mensenrechten](#) > [Spain](#)

Bedrijfsleven en mensenrechten

Inhoud aangereikt door
Spanje

Spanje

1. Welke rechtsbescherming heb ik in uw land als slachtoffer van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen? Omvat deze bescherming ook schadeloosstelling?

In Spanje kunt u zich bij mensenrechtenschendingen wenden tot burgerlijke, strafrechtelijke, administratieve en arbeidsrechtbanken.

In het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) is vastgelegd dat er moet worden voorzien in bepaalde aanspraken, wettelijke rechten en omstandigheden, conservatoire maatregelen en alle overige vormen van bescherming waarin de wet uitdrukkelijk voorziet bij dit soort schendingen.

Het Wetboek van Strafvordering (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*) beschrijft de juridische mechanismen en rechtsmiddelen waarvan gebruik kan worden gemaakt tijdens strafprocedures. Het Strafwetboek (*Código Penal*) voorziet specifiek in de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen (artikel 31 bis e.v.) en beschrijft uiteenlopende strafbare feiten waarbij sprake kan zijn van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen, zoals strafbare feiten tegen arbeidsrechten of de volksgezondheid, milieucriminaliteit en financiering van terrorisme.

Wat bestuursmaatregelen betreft, zijn in Wet 39/2015 van 1 oktober 2015 betreffende de algemene administratieve procedure voor overheden en Wet 40/2015 van 1 oktober 2015 betreffende het rechtsstelsel voor de overheidssector algemene regels vastgelegd voor de tuchtprocedures en staatsaansprakelijkheid van overheidslichamen. Aan die regels wordt uitvoering gegeven in specifieke wetten betreffende bedrijfsgerelateerde schendingen (bv. Wet 26/2007 van 23 oktober 2007 betreffende milieuaansprakelijkheid). De rechtsmiddelen die zijn beschreven in Wet 29/1998 van 13 juli 1998 betreffende administratieve of rechterlijke toetsing zijn van toepassing in gerechtelijke procedures.

Op het gebied van arbeid beschrijft Wet 36/2011 van 10 oktober 2011 tot regeling van de arbeidsrechtbanken de gerechtelijke procedure die van toepassing is op zaken waarin een werknemer of vakbond schendingen van het recht op vrijheid van vereniging, het stakingsrecht of andere grondrechten en openbare vrijheden, zoals het verbod op discriminerende behandeling en intimidatie, aanvoert.

In het Spaanse procesrecht zijn de beschikbare rechtsmiddelen vastgelegd voor het verkrijgen van schadevergoeding in zaken waarin er door toedoen van een onderneming sprake is van mensenrechtenschending. Artikel 116 van het Wetboek van Strafvordering en artikel 116 van het Strafwetboek bepalen dat een persoon die strafrechtelijk verantwoordelijk is voor een strafbaar feit, er tevens burgerlijk aansprakelijk voor is als het schade of letsel tot gevolg heeft. In het geval van rechtspersonen gaat de strafrechtelijke aansprakelijkheid samen met burgerlijke aansprakelijkheid, hoofdelijk met de natuurlijke personen die voor dezelfde feiten zijn veroordeeld.

2. Zijn er specifieke regels voor ernstige schendingen van de

mensenrechten? Zijn deze regels van toepassing op milieucriminaliteit of ernstige vormen van arbeidsuitbuiting?

Ja, het Spaanse Strafwetboek beschrijft welke mensenrechtenschendingen strafbare feiten vormen.

Ten aanzien van het milieu bevat het Strafwetboek een hoofdstuk over strafbare feiten in verband met grondgebruik en stadsplanning, de bescherming van historisch erfgoed en het milieu. In dat hoofdstuk worden diverse gedragingen aangemerkt als strafbaar: het bouwen in groene zones of gebieden van ecologisch belang (artikel 319) en het met mogelijk substantiële nadelige gevolgen voor de lucht-, bodem- of waterkwaliteit of voor dieren of planten uitstoten of vervoeren van afval, verrichten van lozingen, voortbrengen van geluid, uitvoeren van mijnbouw- of winningsactiviteiten en dergelijke (artikel 325 e.v.). Op deze handelingen staat een gevangenisstraf, boete of uitsluiting van bepaalde beroepen of openbare ambten. Voorts is bij het Strafwetboek aan rechters en rechtbanken de bevoegdheid verleend om te gelasten dat voor rekening van de dader de maatregelen worden genomen die nodig zijn om de door diens gedrag teweeggebrachte verstoring van het milieu te herstellen, samen met alle eventuele overige conservatoire maatregelen om uitvoering te geven aan de in voornoemd hoofdstuk (artikel 339) voorziene bescherming van het ecosysteem.

Strafbare feiten tegen werknemers zijn geregeld in titel XV van boek II van het Strafwetboek (artikelen 311 tot en met 318 van het Strafwetboek). Op de volgende handelingen staat een boete of een gevangenisstraf: het opleggen van arbeidsomstandigheden of vormen van aansluiting bij het socialezekerheidsstelsel die tot gevolg hebben dat de in de wet, collectieve overeenkomsten of individuele contracten vastgelegde werknemersrechten worden geschaad, ingetrokken of beperkt (artikel 311); het gelijktijdig tewerkstellen van meerdere werknemers zonder hen in te schrijven bij het aangewezen socialezekerheidsstelsel of zonder de desbetreffende werkvergunning aan te vragen (artikel 311), of het tewerkstellen van onderdanen van derde landen of kinderen zonder werkvergunning (artikel 311 bis); het clandestien handelen in arbeidskrachten of het door misleiding of onder valse voorwendselen werven (artikel 312); het voorwenden van het bestaan van een arbeidsovereenkomst om iemand aan te moedigen te emigreren (artikel 313); het in de publieke of private arbeidsvoorziening ernstig discrimineren op grond van iemands ideologie, godsdienst of geloof, etnische afkomst, ras of land van herkomst, geslacht, seksuele geaardheid, familieomstandigheden, ziekte of handicap, status als wettelijk vertegenwoordiger of vakbondsvertegenwoordiger, verwantschap met andere medewerkers in de onderneming of het gebruik van een officiële taal van Spanje (artikel 314); het beperken van de vrijheid van vereniging en het stakingsrecht (artikel 315); het schenden van de normen voor de preventie van arbeidsrisico's, waardoor het leven, de gezondheid of de lichamelijke integriteit van werknemers in gevaar komt (artikel 316).

Als het strafbare feit is begaan door een rechtspersoon, is de straf van toepassing op de bestuurders of verantwoordelijken voor de dienst en tevens op diegenen die kennis van het strafbare feit hadden en corrigerend hadden kunnen optreden maar dat hebben nagelaten.

3. Ik ben het slachtoffer van een schending van de mensenrechten die het gevolg is van activiteiten van een Europese transnationale onderneming buiten de Europese Unie. Heb ik als niet-EU-burger of als burger die niet in de EU woont, toegang tot de rechtbanken in uw land? Welke voorwaarden gelden er voor het aanvoeren van een schending van mijn rechten? Waar kan ik meer informatie krijgen?

In Organieke wet 6/1985 van 1 juli 1985 op de rechterlijke macht is bepaald dat er een verband moet zijn tussen een bepaalde handeling en Spanje om de bevoegdheid van de Spaanse rechter vast te stellen.

Krachtens deze wet zijn Spaanse rechtbanken in burgerlijke en handelszaken bevoegd tot behandeling van alle vorderingen die zijn ingesteld op Spaans grondgebied overeenkomstig de internationale verdragen en conventies waarbij Spanje partij is, EU-regelgeving en Spaans recht (artikel 21). Indien de eiser niet in Spanje woont, zijn de Spaanse rechtbanken bevoegd in de volgende gevallen (artikel 22 quinquies):

1. in zaken over contractuele verplichtingen waarin de betwiste verplichting in Spanje is vervuld of moet worden vervuld;

2. in zaken over buitencontractuele verplichtingen waarin het schadeveroorzakende feit op Spaans grondgebied plaatsvond;
3. in vorderingen met betrekking tot de activiteit van een commercieel filiaal, agentschap of vestiging op Spaans grondgebied;
4. in zaken over consumentenovereenkomsten kunnen consumenten een vordering instellen in Spanje als zij of de andere partij hun gewone verblijfplaats in Spanje hebben. De andere partij kan alleen een vordering instellen in Spanje als de gewone verblijfplaats van de consument zich op Spaans grondgebied bevindt.

Op strafrechtelijk gebied zijn rechtbanken bevoegd in zaken over strafbare feiten die zijn begaan op Spaans grondgebied of aan boord van Spaanse schepen of vliegtuigen, onverminderd de bepalingen van internationale verdragen waarbij Spanje partij is. Voorts kunnen Spaanse rechtbanken zaken horen die zien op strafbare feiten buiten het nationale grondgebied, als de strafrechtelijk verantwoordelijken Spaanse onderdanen zijn of onderdanen van een derde land die na het begaan van het strafbare feit de Spaanse nationaliteit hebben verkregen, met inachtneming van bepaalde voorschriften (artikel 23).

In arbeidsaangelegenheden zijn de Spaanse rechtbanken bevoegd in de volgende gevallen (artikel 25):

- 1.º inzake de rechten en verplichtingen uit hoofde van arbeidsovereenkomsten, als de diensten zijn verleend in Spanje of de overeenkomst is aangegaan op Spaans grondgebied; als de eiser in Spanje woont of daar een agentschap, filiaal, delegatie of andere vertegenwoordiging heeft; als de werknemer en de werkgever Spaans onderdaan zijn, ongeacht waar de diensten zijn verleend of de overeenkomst is aangegaan; in het geval van overeenkomsten voor tewerkstelling aan boord van schepen waarbij de overeenkomst voortkomt uit een aanbod dat een Spaanse werknemer in Spanje heeft gehad;
- 2.º op het gebied van controle op de wettelijke conformiteit van in Spanje gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten en vorderingen voortkomend uit collectieve arbeidsgeschillen op Spaans grondgebied;
- 3.º in socialezekerheidsvorderingen tegen Spaanse entiteiten of entiteiten die hun zetel, agentschap, delegatie of andere vertegenwoordiging in Spanje hebben.

4. Kunnen ombudsdiensten, organen voor gelijke behandeling of nationale mensenrechteninstellingen hulp bieden aan slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen door Europese transnationale ondernemingen buiten de Europese Unie? Kunnen deze instanties mijn zaak onderzoeken als ik geen EU-burger ben of als ik niet in de EU woon? Zijn er in uw land andere openbare diensten (zoals arbeids- of milieu-inspectiediensten) die mijn zaak kunnen onderzoeken? Waar kan ik informatie krijgen over mijn rechten?

In Spanje is de ombudsman (*Defensor del Pueblo*) is de hoge commissaris van het Spaanse parlement (*Alto Comisionado de las Cortes Generales*), die opkomt voor de grondrechten en openbare vrijheden van burgers door toe te zien op de activiteiten van Spaanse overheidslichamen.

Iedere burger kan de ombudsman verzoeken (gratis) actie te ondernemen om onderzoek te doen naar een vermeende onregelmatige handeling van Spaanse overheidslichamen of anderen die namens hen optreden. Daarnaast kan de ombudsman ambtshalve interveniëren in zaken die hem ter kennis komen, ook als er geen klacht is ingediend. De bevoegdheden van de ombudsmannen reiken echter niet tot de activiteiten van multinationale ondernemingen buiten de Europese Unie.

De ombudsman brengt jaarlijks verslag uit aan het Spaanse parlement en kan daarnaast specifieke rapporten publiceren over kwesties die volgens hem ernstig of dringend zijn of bijzondere aandacht verdienen.

Meer informatie hierover vindt u [hier](#).

De arbeidsinspectie in Spanje is de taak van het Inspectoraat voor Arbeid en Sociale Zekerheid (*Inspección de*

Trabajo y Seguridad Social), dat verslag uitbrengt aan het ministerie van Arbeid, Migratie en Sociale Zekerheid (*Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social*). Dit inspectoraat is administratief bevoegd om toe te zien op de naleving van arbeidswetgeving en de passende verantwoordelijkheden op te leggen, adviezen te geven en zich waar nodig in te laten met verzoening, bemiddeling en arbitrage in arbeidsaangelegenheden.

Iedereen die kennis krijgt van handelingen die een schending zouden kunnen vormen in kwesties onder de bevoegdheid van het inspectoraat (arbeid, veiligheid en gezondheid op het werk, sociale zekerheid, werkgelegenheid enz.), kan een beroep doen op de diensten ervan. Klachten kunnen op diverse manieren worden ingediend: persoonlijk (bij provinciale inspectoraten voor arbeid en sociale zekerheid); elektronisch, via de website van het ministerie van Arbeid, Migratie en Sociale Zekerheid; of per post.

Meer informatie vindt u [hier](#).

Milieu-inspecties zijn de verantwoordelijkheid van de autonome regionale regeringen van Spanje, die wanneer nodig straffend optreden tegen schendingen van de milieuvoorschriften. Bij Wet 26/2007 van 23 oktober 2007 over milieuaansprakelijkheid zijn deelnemers aan economische activiteiten verplicht alle door hen veroorzaakte milieuschade te herstellen. Als de milieuschade het gevolg is van een strafbaar feit, is het in antwoord 2 genoemde strafrecht van toepassing. Bovendien gelden in zulke gevallen de hierboven beschreven regels in verband met vergoeding en burgerlijke aansprakelijkheid.

5. Legt uw land aan Europese transnationale ondernemingen de verplichting op om klachtenmechanismen of bemiddelingsdiensten in te stellen voor het onderzoek van schendingen die het gevolg zijn van hun bedrijfsactiviteiten? Geldt deze verplichting ook voor schendingen buiten de Europese Unie? Wie is in uw land verantwoordelijk voor het toezicht op deze werkzaamheden? Zijn er openbare verslagen met informatie over de werking van het systeem?

Dit soort geschil kan niet worden beslecht via het in Wet 5/2012 van 6 juli 2012 beschreven stelsel voor bemiddeling in burgerlijke en handelszaken, omdat geschillen in verband met rechten waarover de partijen niet kunnen beschikken, niet onder het toepassingsgebied ervan vallen (artikel 2).

In dit verband is het Besluit van 1 september 2017 van het secretariaat van Buitenlandse Zaken over de publicatie van het nationale actieplan voor bedrijfsleven en mensenrechten relevant (op 14 september 2017 bekendgemaakt in het staatsblad). In dat plan wordt ingegaan op de behoefte aan doeltreffende maatregelen om mensenrechten in het bedrijfsleven te beschermen en om te voorzien in gerechtelijke, buitengerechtelijke en administratieve mechanismen voor schadeloosstelling bij schending van die rechten.

6. Heb ik specifieke rechten als kwetsbaar slachtoffer dat schadevergoeding vraagt voor een bedrijfsgerelateerde schending van de mensenrechten? Heb ik toegang tot rechtsbijstand en, zo ja, onder welke voorwaarden? Welke kosten worden door de rechtsbijstand gedekt? Heb ik onder dezelfde voorwaarden toegang tot rechtsbijstand als ik geen EU-burger ben of niet in de EU woon?

Artikel 119 van de Spaanse grondwet erkent het recht op rechtsbijstand in gevallen die zijn voorzien in de wet en in alle gevallen waarin de eiser kan aantonen over onvoldoende middelen te beschikken om een rechtszaak te beginnen. Aan dat grondwettelijk recht is uitvoering gegeven middels Wet 1/1996 van 10 januari 1996 inzake gratis rechtsbijstand. Slachtoffers van mensenrechtenschendingen door ondernemingen maken aanspraak op rechtsbijstand indien zij niet meer financiële middelen hebben dan het in Wet 1/1996 bepaalde maximum. Dat maximum is na de wijziging van Wet 1/1996 in 2015 verhoogd. Er wordt tevens gekeken naar bepaalde persoonlijke omstandigheden van de verzoeker, zoals gezinsverantwoordelijkheden, om het mogelijke aantal

begunstigden van rechtsbijstand te verhogen. De verleende hulp omvat juridisch verweer door professionele wettelijke vertegenwoordigers, rechtsbijstand en informatie uit eventuele buitengerechtelijke bron.

Verder is in Wet 1/1996 de verlening van gratis rechtsbijstand in grensoverschrijdende rechtsprocedures geregeld. Natuurlijke personen die burger van de Europese Unie of wettig in een EU-lidstaat verblijvende onderdaan van een derde land zijn, komen in aanmerking voor de hulp.

De rechtsbijstand wordt alleen verleend in geschillen over burgerlijke of handelszaken en in buitengerechtelijke procedures over zulke geschillen, als de partijen wettelijk zijn verplicht de procedure in te leiden of als de betrokken rechter besluit een dergelijke procedure te starten.

■ Laatste update: 17/01/2024

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.